

Юрій Бобров,

суддя Івано-Франківського окружного
адміністративного суду,
помічник начальника Головного управління
підготовки Збройних Сил України
з правової роботи,
полковник юстиції

УДК 342.951:351.87

Проблемні аспекти управлінських відносини у військових судах

Особливістю управлінських відносин у військових судах є те, що їх судді не підпорядковуються військовому керівництву держави, а також голові суду чи його заступнику як начальникам за посадою або військовим званням. При цьому, як військовослужбовці, судді військового суду повинні дотримуватися вимог військової дисципліни. Відносини суддів військових судів між собою не регулюються Статутами Збройних Сил України, чи іншими нормативно-правовими актами воєнного відомства. Крім того, присвоєння військових звань суддям військових судів повинно здійснюватись Президентом України для забезпечення максимальної їх незалежності від військового керівництва Збройних Сил України. Відносини підлеглості у військовому суді повинні проявлятися лише виключно при вирішенні організаційних питань діяльності суду як специфічної військової установи.

Дослідженню питань діяльності військових судів присвячені праці Г. Г. Кваші, Р. В. Куйбіди, М. М. Михеєнка, В. В. Молдована, С. В. Оверчука, А. Я. Петроченкова, Я. Я. Романовського, М. М. Сенька, О. С. Тка-

чука, О. В. Тюріної, Л. І. Фесенко, В. І. Шишкіна, В. П. Шевченка та інших. Однак, більша частина присвячених вказаній тематиці наукових робіт датується 2000–2008 роками, а отже, вони не в повній мірі відповідають сучасним викликам та не враховують досвіду судочинства в умовах збройної агресії Російської Федерації проти нашої держави. Питання утворення військових судів, їх місця в системі судової влади держави, статусу військових судів і суддів, а також порядку здійснення судочинства у кримінальних провадженнях про військові злочини та злочини, вчинені військовослужбовцями, зокрема управлінських відносини у військових судах залишаються дискусійним і потребують комплексного аналізу.

Метою даного дослідження є аналіз управлінських відносини у військових судах, зокрема їх проблемних аспектів, пов'язаних зі статусом суддів військових судів як військовослужбовців.

Статтею 17 Конституції України встановлено, що оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покла-

даються на Збройні Сили України [1]. З метою забезпечення керованості при виконанні покладених державою функцій Збройними Силами України військове законодавство визначає форми підпорядкованості при військовому управлінні:

- пряме підпорядкування (вищестоящим начальникам, починаючи з безпосереднього);

- безпосереднє підпорядкування (найближчому із вищестоящих начальників);

- оперативне підпорядкування (тимчасове, особі, яка не є прямим начальником);

- спеціальне підпорядкування (в окремих питаннях служби, особі, яка не є прямим начальником).

При цьому підпорядкування у Збройних Силах України здійснюється при повній єдиноначальності та забезпеченні військової дисципліни, де перше – це повна влада начальника (одноособове прийняття рішення, видання наказів, інші владні повноваження) за його повної персональної відповідальності перед державою та відповідальності підлеглих за непокору начальнику; тоді як друге – бездоганне і неухильне дотримання порядку і правил, встановлених Статутами Збройних Сил України.

Існуюча структура Збройних Сил України, яка будується не за адміністративно-територіальним устроєм, ускладнює роботу судам загальної юрисдикції та детермінує роботу військових судів, які під час їх діяльності були мобільними, проводили виїзні судові засідання у військових частинах, чим сприяли своєчасному відновленню справедливості шляхом відправлення судочинства у короткі строки.

З метою реалізації завдань, які покладаються саме на військові суди, безумовно, судьями військових судів повинні бути громадяни України, які відповідають усім вимогам до професійних суддів, встановленим статтею 127 Конституції України, та перебувають на військовій службі (у т.ч. в запасі або в резерві) і мають військо-

ве звання офіцерського складу і таке положення речей не є несумісним.

З приводу перебування військового судді на військовій службі і вплив останньої на забезпечення його незалежності точиться чимало дискусій.

Відповідно до норм частини 1 статті 2 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» [2] військова служба є державною службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України (за винятком випадків, визначених законом), іноземців та осіб без громадянства, пов'язаній із обороною України, її незалежності та територіальної цілісності. Час проходження військової служби зараховується громадянам України до їх страхового стажу, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби.

Військова служба буває наступних видів:

- строкова військова служба;
- військова служба за призовом під час мобілізації, на особливий період;
- військова служба за контрактом осіб рядового складу;
- військова служба за контрактом осіб сержантського і старшинського складу;
- військова служба (навчання) курсантів вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, відділення військової підготовки;
- військова служба за контрактом осіб офіцерського складу;
- військова служба за призовом осіб офіцерського складу.

Під час виконання службових обов'язків військовослужбовці носять відповідну військову форму одягу та знаки розрізнення.

Аналізуючи попередній досвід існування військових судів в Україні

та міжнародні надбання з даного питання, доцільним є не віднесення посад суддів військових судів до військових посад у штатному розписі Збройних Сил України. Кількість посад суддів цих судів та відповідних цим посадам військових звань повинна визначатися так само як і для судів загальної юрисдикції згідно правил частини 6 статті 19 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Державною судовою адміністрацією України за погодженням з Вищою радою правосуддя з урахуванням судового навантаження та в межах видатків, визначених у Державному бюджеті України на утримання судів та оплату праці суддів [3].

До ліквідації військових судів у вересні 2010 року, згідно Указу Президента України від 30 травня 1998 року № 572/98 «Про мережу та кількісний склад військових судів України» [4] Міністерство юстиції України та Верховний Суд України вносили пропозиції України на затвердження пропозиції щодо чисельності суддів та працівників військових судів, ураховуючи чисельність військовослужбовців військових формувань, дислокованих на території, яку обслуговують відповідні військові суди.

На військових суддів у той час не поширюються вимоги щодо несення військової служби з приводу граничного віку (для військовослужбовців молодшого офіцерського складу – до 45 років; для військовослужбовців старшого офіцерського складу: майорів (капітанів 3 рангу), підполковників (капітанів 2 рангу) – до 50 років; полковників (капітанів 1 рангу) – до 55 років; для військовослужбовців вищого офіцерського складу – до 60 років) перебування на ній та підстав звільнення з посади військового судді встановлюється Конституцією України та Законом України «Про судоустрій і статус суддів», а отже такий суддя не може бути звільнений з військової служби, крім випадків за власним бажанням, за станом здоров'я

чи досягнення граничного віку перебування на посаді судді.

При цьому, судді військових судів користуються пільгами і перевагами, встановленими для військовослужбовців, їм встановлюються доплати за військові звання і вислугу років згідно законодавства для військовослужбовців. При звільненні з посади судді, останній має право за вибором або на щомісячне довічне утримання, передбачене для суддів або ж на пенсійне забезпечення військовослужбовця.

Ще варто зазначити кілька слів з приводу суддівської винагороди суддів військових судів. Так, як слідує із положень статті 6 Європейської хартії про статус суддів, рівень винагороди, що виплачується суддям за виконання їх професійних обов'язків, повинен бути таким, щоб захистити їх від тиску, що може спричинити вплив на їх рішення або взагалі поведінку суддів і таким чином вплинути на їхню незалежність та неупередженість.

Рекомендацією СМ/Rec № (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки у пункті 54 визначено, що оплата праці суддів повинна відповідати їх професії та виконуваним обов'язкам, а також бути достатньою, щоб захистити їх від дії стимулів, через які можна впливати на їхні рішення. Мають існувати гарантії збереження належної оплати праці на випадок хвороби, відпустки по догляду за дитиною, а також гарантії виплат у зв'язку з виходом на пенсію, які мають відповідати попередньому рівню оплати їх праці. Для захисту оплати праці суддів від зменшення слід прийняти спеціальні законодавчі положення [5].

Винагорода може бути різною: залежно від стажу роботи, характеру обов'язків, виконання яких покладено на суддів у їх професійній якості, та від важливості обов'язків, що покладаються на них, оцінювати ці фактори повинні відверто і відкрито.

Законом передбачено гарантії суддям, що виконують свої професійні обов'язки, захисту від соціальних ризиків, пов'язаних з хворобою, материнством, інвалідністю, похилим віком та смертю. Зокрема, встановлено, що судді, які досягли пенсійного віку і які працювали на посаді судді відповідний встановлений законом період, отримують пенсію по старості, рівень якої має бути якомога ближчим до рівня їхньої останньої заробітної плати на посаді судді [6].

Наведене підтверджує той факт, що військові судді, вирішуючи спори, повинні забезпечити відновлення справедливості, законності та правопорядку, здійснювати судочинство з урахуванням інтересів національної безпеки та оборони, враховуючи, що їхнє рішення може позначитися на стані боєздатності військового формування. Окрім цього, такий суддя повинен завжди бути мобільним, готовим до необхідних раптових переміщень, чого не вимагається від суддів загальних судів.

Наведемо кілька прикладів щодо взаємовідносин між судьями військового суду Івано-Франківського гарнізону, з якими протягом 1995-2001 років у зв'язку зі службою у військовій прокуратурі ми підтримували службові стосунки, приймали участь у судових засіданнях в якості державного обвинувача, проводили спільні навчання з вивчення судової практики тощо.

Штат військового суду гарнізону складав 4 посади судді. З них: у голови суду за штатним розписом було передбачено військове «полковник юстиції», у заступника голови суду – «підполковник юстиції», двох посад суддів – «майор юстиції».

На той час відповідно до частини 3 статті 38-3 Закону УРСР «Про судоустрій України» (в редакції Закону від 20 квітня 1994 року № 4017-XII) [7] на посаду голови та заступника голови військового суду гарнізону з числа суддів обирала Верховна Рада України. У подальшому, з 2001 року відповідно до цього ж За-

кону в редакції від 05 липня 2001 № 2531-III голови військових судів та їх заступники затверджувалися на посади Міністром юстиції України за поданням Ради суддів України строком на п'ять років.

У військовому суді Івано-Франківського гарнізону до моменту його ліквідації у 2004 році [8] посаду голови суду обіймав суддя П. у військовому званні полковник юстиції, з вислугою на військовій службі та у системі військових судів (трибуналів) майже сорок років та значним досвідом суддівської роботи. Заступником голови був суддя у військовому званні підполковник юстиції, а судьями – два майори юстиції.

Однак, незважаючи на зазначений вище доволі високий статус голови суду та звання старшого офіцера, відносин підлеглості у «військовому» розумінні, враховуючи військове звання та посаду військового начальника по відношенню до заступника та суддів, у колективі Івано-Франківського гарнізонного суду не було, натомість були рівні, толерантні суддівські відносини. Голова суду та його заступник не втручалися і абсолютно не впливали на виконання суддівських обов'язків судьями-офіцерами, які мали значно нижче військове звання. При колегіальному розгляді справ офіцерські погони військових суддів прикривала суддівська мантия. Через те, у судовому засіданні вони були абсолютно рівними, навіть, коли у справах головували судді у значно нижчому військовому званні, а членами колегій були голова суду або його заступник, які мали вищі офіцерські звання.

Голова суду також не міг вплинути на питання присвоєння чергових військових звань судьям чи заступнику, не вирішував питання позбавлення премій, не мав по відношенню до них дисциплінарної влади, визначеної Дисциплінарним статутом Збройних Сил України. Тобто, він не мав важелів впливу на суддю військового суду як військовий начальник: чи-то за званням чи за посадою.

Аналогічні відносини між суддя-ми були також і в апеляційних судах регіонів та Військово-Морських Сил України.

Голова військового суду та його заступник повинні обиратися на посаду зборами суддів відповідного суду з числа суддів цього суду шляхом таємного голосування більшістю від кількості суддів відповідного суду строком на три роки, але не більш як на строк повноважень судді, у порядку, визначеному законом.

До повноважень голови такого суду входить:

1) представляти військовий суд як орган державної влади у зносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами;

2) контролювати ефективність діяльності апарату суду, погоджувати призначення на посаду керівника апарату суду, заступника керівника апарату суду, а також вносити подання про застосування до керівника апарату суду, його заступника заохочення або накладення дисциплінарного стягнення відповідно до законодавства;

3) видавати на підставі акта про призначення судді на посаду, переведення судді, звільнення судді з посади, а також у зв'язку з припиненням повноважень судді, відповідний наказ;

4) повідомляти Вищу кваліфікаційну комісію суддів України та Державну судову адміністрацію України, а також через веб-портал судової влади про вакантні посади суддів у суді у триденний строк з дня їх утворення;

5) забезпечувати виконання рішень зборів суддів місцевого суду;

6) організувати ведення в суді судової статистики та інформаційно-аналітичного забезпечення суддів з метою підвищення якості судочинства;

7) сприяти виконанню вимог щодо підвищення кваліфікації суддів місцевого суду;

8) здійснювати інші повноваження, визначені законом.

Тобто, повноваження голови військового суду включають повноваження організаційно-розпорядчого характеру з приводу організації здійснення розгляду справ та суто організаційних повноважень щодо загальної організації роботи конкретного суду.

Голова військового суду з питань, що належать до його адміністративних повноважень, видає накази і розпорядження.

У разі відсутності голови військового суду його адміністративні повноваження здійснює один із заступників голови суду за визначенням голови суду, за відсутності такого визначення – заступник голови суду, який має більший стаж роботи на посаді судді, а в разі відсутності заступника голови суду – суддя цього суду, який має більший стаж роботи на посаді судді.

Для вирішення питань внутрішньої діяльності судів в Україні діє суддівське самоврядування, тобто самостійне колективне вирішення питань судьями. Суддівське самоврядування є однією з гарантій забезпечення самостійності судів і незалежності суддів.

Діяльність органів суддівського самоврядування військового суду має сприяти створенню належних організаційних та інших умов для забезпечення нормальної діяльності судів і суддів, утверджувати незалежність суду, забезпечувати захист суддів від втручання в їх діяльність, а також підвищувати рівень роботи з кадрами у системі судів.

До питань внутрішньої діяльності військових судів належать питання організаційного забезпечення судів та діяльності суддів, соціальний захист суддів та їхніх сімей, їх безпека, а також інші питання, що безпосередньо не пов'язані із здійсненням правосуддя.

Однією з організаційних форм суддівського самоврядування, його первинною ланкою є збори суддів.

Збори суддів – це зібрання суддів відповідного суду, на якому вони

обговорюють питання внутрішньої діяльності цього суду та приймають колективні рішення з обговорюваних питань. Рішення зборів суддів є обов'язковими для суддів та працівників даного суду. Також збори суддів визначають спеціалізацію суддів з розгляду конкретних категорій справ відповідної судової юрисдикції за пропозицією голови суду; заслуховують звіти суддів, які обіймають адміністративні посади в даному суді, та керівника апарату суду; обирають таємним голосуванням з числа суддів цього суду делегатів на з'їзд чи конференцію суддів; здійснюють інші повноваження, передбачені Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

Рішенням Ради суддів України від 04 червня 2015 року № 45 затверджено «Типове положення про збори суддів судів загальної юрисдикції» [9], яке має на меті забезпечення організаційної єдності вирішення зборами суддів питань внутрішньої діяльності судів та прийняття колективних рішень з обговорюваних питань. Воно регламентує правові засади діяльності зборів, порядок скликання, підготовки і проведення зборів, розгляду питань та прийняття рішень з питань, віднесених до компетенції зборів суддів. На підставі цього Типового положення збори суддів кожного з судів загальної юрисдикції затверджують Положення про збори суддів відповідного суду, з урахуванням особливостей юрисдикції, інстанційності, кількості працюючих суддів та умов роботи, яке не може суперечити нормам Типового положення.

Отже, єдність судової системи і колективне вирішення питань організації роботи суду шляхом проведення зборів суддів закріплено на законодавчому рівні, а обов'язок забезпечити виконання таких колективно прийнятих суддями рішень покладено чинним законодавством України саме на осіб, що обіймають адміністративні посади в відповідних судах.

Збори суддів військового суду:

1) обговорюють питання щодо внутрішньої діяльності суду чи роботи конкретних суддів або працівників апарату суду та приймають з цих питань рішення, що є обов'язковими для суддів та працівників цього суду;

2) визначають спеціалізацію суддів з розгляду конкретних категорій справ;

3) визначають рівень навантаження на суддів відповідного суду з урахуванням виконання ними адміністративних або інших обов'язків;

4) заслуховують звіти суддів, які обіймають адміністративні посади в цьому суді, та керівника апарату суду, керівників підрозділів апарату суду;

5) звертаються з поданням про притягнення до дисциплінарної відповідальності адвоката, прокурора, посадової особи органу державної влади чи органу місцевого самоврядування за вчинення дій або бездіяльності, що порушують гарантії незалежності суду та судді;

6) здійснюють інші повноваження, визначені законом.

Збори суддів військового суду можуть звертатися з пропозиціями щодо питань діяльності суду до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які зобов'язані розглянути ці пропозиції протягом п'ятнадцяти днів і дати відповідь по суті.

Збори суддів військового суду можуть обговорювати питання щодо практики застосування законодавства, розробляти відповідні пропозиції щодо вдосконалення такої практики та законодавства, вносити відповідні пропозиції на розгляд до Верховного Суду.

Рішення на зборах суддів військового суду приймають рішення більшістю голосів суддів, присутніх на зборах, відкритим голосуванням, якщо не буде прийнято рішення про проведення таємного голосування.

Щодо відносин між суддями та головами судів – то згідно з висновками Першої експертної комісії Міжнародної Асоціації Суддів «Неза-

лежність судді в його власному суді» [10] вони мають будуватися на основі прозорості і чіткої структурованості, регулюватися таким чином, щоб забезпечити незалежність кожного окремого судді. Організація роботи судів має здійснюватися силами самих суддів.

Варто відзначити, що наразі істотно зменшено внутрішньо корпоративні ризики впливу на суддів, оскільки:

- звужені повноваження голів судів, які втратили фактичні важелі контролю за дотриманням суддями судової дисципліни;

- введено автоматизовану систему документообігу, яка здійснює розподіл справ між суддями за принципом вірогідності (стаття 15 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»);

- рішенням Конституційного Суду України від 11 березня 2011 року

№ 2-рп/2011 визнано неконституційною редакцію статті 25 Закону України «Про Вищу раду юстиції» від 13 травня 2010 року, згідно з якою остання отримала право витребувати від суду копію всієї судової справи, розгляд якої не закінчено, оскільки такі повноваження цього органу не передбачені статтею 131 Конституції України і можуть здійснюватися тільки судами апеляційної чи касаційної інстанції [11].

У рішенні ЄСПЛ у справі «Україна-Центр» проти України» [12] детально оцінено зовнішні і внутрішні реальні та потенційні ризики суддівської незалежності. Справа розглядалася за наслідками конфліктної ситуації, що мала місце ще у 2002 році щодо поширення газетою інформації зі звинуваченням кандидата на посаду міського голови Кіровограда Володимира Ярошенка у замовленні вбивства журналіста. Журналіст висунув це звинувачення під час пресконференції, а згодом його поширило інформаційне агентство УНІАН та газета «Україна-Центр». Кандидат у мери Кіровограда Ярошенко звернувся до суду із позовом про дифама-

цію проти журналіста та газети «Україна-Центр», яка опублікувала цю заяву. Потягом 2002-2003 років українські суди усіх рівнів винесли рішення на користь позивача і присудили стягнути із відповідача компенсацію у сумі 50 тис. гривень. Сума відшкодування для регіональної газети була досить значною та сприймалася журналістами як покарання за сміливе висловлювання. Після сплати штрафу редакція змушена була піти на скорочення штатних працівників та вдаватися до самоцензури. Той факт, що кандидат у мери Кіровограда був одночасно головою Ради суддів Кіровоградської області, викликав у редакції газети «Україна-Центр» підстави вважати рішення суду упередженим.

Європейський Суд підкреслив, що повідомлення новин, які базуються на інтерв'ю або відтворенні висловлювань інших осіб, незалежно від того, чи вони були змінені, чи ні, є одним з найважливіших способів інформування громадськості, завдяки якому преса відіграє свою життєво важливу роль «суспільного сторожового пса».

У пункті 33 зазначено, що сторони надали низку зауважень щодо загального стану інституційної та фінансової незалежності судової влади в Україні. Суд вважає ці загальні коментарі такими, що не стосуються справи, оскільки принциповим у ній є не питання незалежності суддів від інших гілок влади чи третіх сторін, а питання незалежності суддів всередині самої судової системи та ризик того, що судді можуть перебувати під впливом своїх колег.

Таким чином, суть управлінських взаємовідносин у військовому суді зводиться до принципу паритетного, толерантного співіснування понять офіцера та судді з метою виконання, перш за все, основних функцій судочинства. Не дивлячись на те, що такі судді перебувають на військовій службі – вони не підпорядковані військовому керівництву Збройних Сил України та керівництву військо-

вого суду, не входять до штатної чисельності воєнного відомства, але як військовослужбовці повинні дотримуватися вимог військової дисципліни. Відносини суддів військових судів між собою не регулюються Статутами Збройних Сил України. Крім цього, присвоєння військовим суддям офіцерських звань повинен здійсню-

вати Президент України для забезпечення максимальної їх незалежності від військового командування. Грошове та матеріально-технічне забезпечення військових судів та суддів покладається на Державну судову адміністрацію України за рахунок коштів Державного бюджету України.

Список використаних джерел

1. Конституція України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>
3. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
4. Указ Президента України від 30 травня 1998 року № 572/98 «Про мережу та кількісний склад військових судів України» [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/572/98>
5. Рекомендація СМ/Рес (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки, ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи 17 листопада 2010 року [Електронний ресурс] Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a38
6. Європейська хартія про статус суддів [Електронний ресурс]. Режим доступу : court.gov.ua/userfiles/05.pdf
7. Закон УРСР «Про судоустрій України» [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2022-10/ed19940420>
8. Указ Президента України «Про ліквідацію окремих військових судів та внесення змін до мережі і кількісного складу суддів військових апеляційних та військових місцевих судів» [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1262/2004?lang=en>
9. Рішення РСУ №45 від 04 червня 2015 року «Про затвердження Типового положення про збори суддів судів загальної юрисдикції» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://rsu.court.gov.ua/rsu/rishennya/RihenniyRSU45_04_20
10. Висновки «Незалежність судді в його власному суді» Першої експертної комісії Міжнародної Асоціації Суддів, 2000 рік [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/perelik-dokumentiv/nez-okr-s.doc>
11. Рішення Конституційного Суду України від 12.07.2011 № 8-рп/2011 у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону «Про судоустрій і статус суддів» [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.ccu.gov.ua/doccatalog/document?id=146743>.
12. Рішення ЄСПЛ у справі «Газета «Україна-центр» проти України» від 15 липня 2010 року [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_594

Бобров Ю. О. Проблемні аспекти управлінських відносин у військових судах

Статтю присвячено аналізу специфіки взаємовідносин між судьями у військових судах. При цьому, основна увага наголошена саме на управлінському їх характері. Висловлені певні практичні зауваження та зроблені необхідні висновки щодо правового

закріплення та практичної реалізації вказаної проблематики. Акцент зроблено на тому, що відносини підлеглості у військовому суді гарнізону проявлялися лише виключно при вирішенні організаційних питань діяльності суду як специфічної військової установи, а за інших обставин – судді військових судів не підпорядковані військовому керівництву Збройних Сил України, а також голові суду чи його заступнику як начальникам за посадою та військовим званням. Судді військових судів не повинні включатись до штатної чисельності воєнного відомства.

Ключові слова: суддя військового суду, військовий суд, військове судочинство, військова служба, управлінські відносини.

Бобров Ю. А. Проблемные аспекты управленческих отношений в военных судах

Статья посвящена анализу специфики взаимоотношений между судьями в военных судах, основное внимание обращено именно на управленческий их характер; высказанные определенные практические замечания и сделаны необходимые выводы относительно правового закрепления и практической реализации указанной проблематики. Акцент сделан на том, что отношения подчиненности в военном суде гарнизона были только исключительно при решении организационных вопросов деятельности суда как специфического военного учреждения, при этом, судьи военных судов не подчинены военному руководству Вооруженных Сил Украины, а также председателю суда или его заместителю как начальникам по должности и воинскому званию. Судьи военных судов не должны включаться в штатную численность воєнного ведомства.

Ключевые слова: судья военного суда, военный суд, военное судопроизводство, военная служба, управленческие отношения.

Bobrov Yu. The problem aspects of managerial relations in military courts

The article is devoted to the analysis of the specifics of the relationship between judges in military courts, the focus is precisely on their managerial nature; certain practical comments were made and the necessary conclusions were made regarding the legal consolidation and practical implementation of this issue. Emphasis is placed on the fact that the subordination relations in the military court of the garrison appeared only exclusively in deciding the organizational issues of the court as a military institution, and in other circumstances - the judges of the military courts are not subordinate to the military leadership of the Ukrainian Armed Forces, as well as to the president of the court or his deputy posts and military ranks. Judges of military courts should not be included in the number of military units.

Key words: judge of military court, military court, military justice, military service, managerial relations.